
”Kompromat” și alegerile parlamentare: Scurta istorie a unui canal anonim de Telegram

În perioada imediat premergătoare alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019, un canal anonim de Telegram a publicat o serie de ”materiale senzaționale” de o proveniență și autenticitate îndoielnică, cu scopul de a compromite și denigra imaginea unor actori politici din opoziție, jurnaliști și persoane din societatea civilă. Unele dintre aceste materiale au fost preluate de către mass-media apropiată de Partidul Democrat și ulterior diseminate prin intermediul rețelelor de socializare.

Campaniile electorale, mai ales în Republica Moldova, sunt întotdeauna perioade în care diverși actori politici lansează acuzații și atacuri personale la adresa oponentilor incozi. Totuși, în mediul informațional al Republicii Moldova, în care o bună parte a mass-mediei este controlată politic, iar scoaterea din context, dezinformarea și publicarea de știri false e la ordinea zilei, acest caz creează un precedent periculos.

Pentru prima dată, publicarea și diseminarea unor materiale care se doreau a fi denigratoare a fost pusă pe bandă rulantă prin intermediul unui canal dedicat online. Acest fenomen, de combinare a metodelor de kompromat și știri false cu puterea de diseminare a informațiilor prin intermediul rețelelor de socializare, are un impact foarte puternic, creând efecte care se resimt

în spațiul informațional mult timp după apariția (dez)informației inițiale. În cazul canalului anonim de Telegram Boiler Show asistăm la reinventarea stilului kompromatului sovietic în era tehnologiilor informaționale, rețelelor sociale și new media.

Canalul anonim de Telegram - Boiler Show - creat pe 3 ianuarie 2019, a făcut prima postare pe 22 ianuarie 2019.

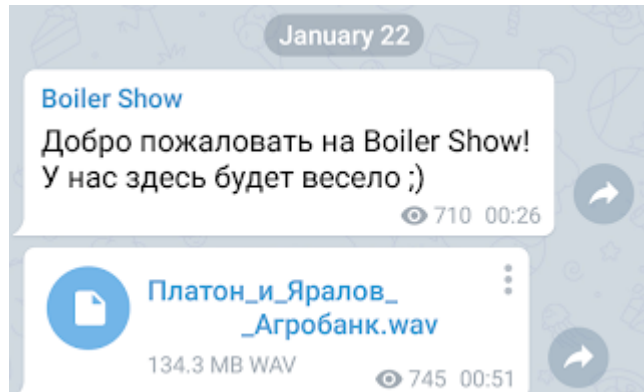

În total, între 22 ianuarie și 21 februarie 2019, pe canal au fost făcute postări la 10 subiecte, însoțite de fișiere audio, video, foto sau documente.

Acest articol își propune să facă o scurtă trecere în revistă a materialelor plasate pe acest canal și a modulului în care au fost preluate și distribuite de presa din Republica Moldova.

1. Pretinsă discuție telefonică dintre Veaceslav Platon și Serghei Iaralov

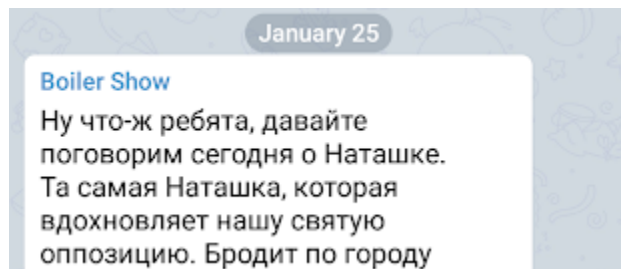
Primul material postat pe canalul Telegram este înregistrarea unei pretinse convorbiri telefonice dintre Veaceslav Platon și Serghei Iaralov (persoană de încredere din anturajul lui Vlad Plahotniuc). Aceștia discută despre o posibilă variantă de recuperare a valorii unor active ale lui Veaceslav Platon din sectorul bancar, blocate de către Banca Națională a Moldovei.

La trei zile de la apariția înregistrării audio, aceasta este preluată de către portalul deschide.md [1]. În articolul apărut pe portal se menționează că înregistrarea a fost trimisă redacției deschide.md, iar redacția nu știe dacă înregistrarea este autentică. În textul articolului autorul nu specifică despre încercări de a verifica autenticitatea acesteia. În articol se presupune că discuția a avut loc în 2015 și aceasta este analizată în contextul evoluțiilor din sectorul bancar din Moldova în perioada post-„furtului miliardului”. Anterior, înregistrări neconfirmate ale unor fragmente dintr-o discuție dintre Veaceslav Platon și Serghei Iaralov din decembrie 2014 au mai fost publicate și de către Renato Usatîi și portalul omg.md [2].

2. Atac la imaginea jurnalistei Natalia Morari

În următoarea postare de pe canalul Telegram, jurnalista Natalia Morari este atacată cu un limbaj licențios. Postarea este însoțită și de un pretins certificat emis de către Inspectoratul General de Poliție.

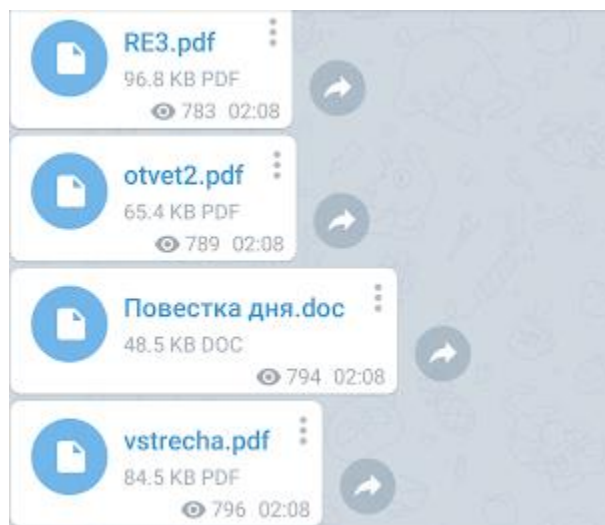
În aceeași zi, ignorând limbajul vulgar și conținutul denigrator al postării ce ține de viața privată a unei jurnaliste, site-ul telegraph.md, apropiat Partidului Democrat, publică o „știre” în care redă textul postării, făcând referință la canalul Telegram [3]. În acest caz, timpul de reacție a „jurnaliștilor” la postare s-a redus de la 3 zile, la câteva minute. În continuare, telegraph.md va scrie „știri” în baza la aproape toate materialele apărute pe canalul Telegram vizat.

3. Filmarea lui Valeriu Malarciuc cu o camera ascunsă

Al treilea material postat - o filmare cu o cameră ascunsă a vieții private a lui Valeriu Malarciuc, persoană controversată, intermediar dintre Renato Usatîi și killerul Vitalie Proca, relevă conexiunile autorilor canalului Telegram cu persoane sau instituții ce dețin resurse financiare și tehnice pentru a instala și opera echipamente de supraveghere.

4. Pretinse discuții pe e-mail Pistrinciuc-Tkaciuk

În continuare, canalul de Telegram postează o serie de documente .pdf cu pretinse discuții pe e-mail dintre Vadim Pistrinciuc și Mark Tkaciuk referitor la o potențială alianță PLDM-PCRM în primăvara 2013. Telegraph.md [4] și ziarulnational.md [5] publică „știri” la subiect trase la indigo, făcând referință la canalul anonim de Telegram ca sursă, fără a încerca să stabilească de la protagoniști autenticitatea acestora. Contactat de deschide.md, Vadim Pistrinciuc afirmă că e-mail-ul din fotografii nu-i aparține, iar Mark Tkaciuk confirmă autenticitatea discuțiilor din acea perioadă printr-o postare pe Facebook, pe care ulterior o șterge [6]. Nu este clar, totuși, dacă materialele publicate sunt fabricate sau au fost obținute prin spargerea contului de e-mail al unuia dintre cei doi protagoniști.

5. Poze și video ale "Maiei Sandu" mergând pe stradă în compania unei femei

Pe 14 februarie 2019, canalul anonim de Telegram a plasat o serie de fotografii și două video-uri, în care, conform spuselor autorilor canalului, Maia Sandu este văzută mergând pe stradă în compania unei femei și sărutând-o.

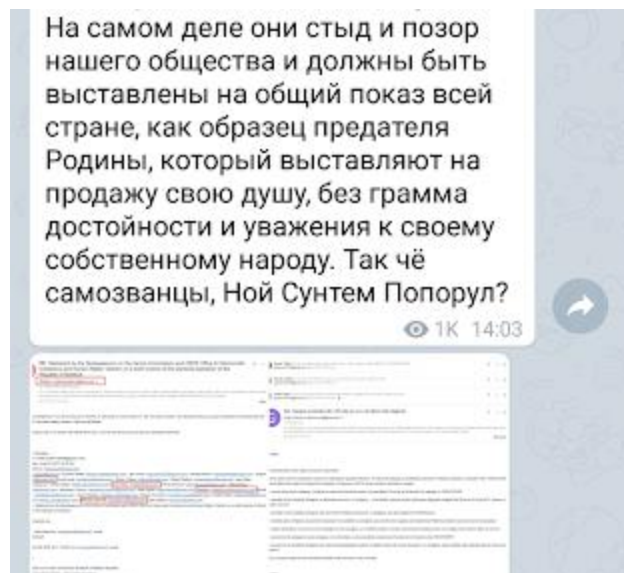
Ca și în cazurile precedente, telegraph.md a difuzat o „știre” la subiect la doar două minute de la apariția materialului pe Telegram [7]. Ulterior fotografiile și video-urile au început să fie distribuite pe rețelele de socializare de către un profil fals asociat Partidului Democrat [8]. Pe 15 februarie, Maia Sandu dezmințe într-o conferință de presă că ea ar fi femeia din imagini, argumentând prin faptul că imaginile au fost filmate într-un oraș pe care nu l-a vizitat niciodată. O analiză detaliată a postării, a materialelor atașate și a evenimentelor ulterioare a fost făcută de către StopFals [9].

6. Video al unei pretinse întâlniri dintre Maia Sandu și Ilan Șor

Ulterior, pe canal este postat un video inconclusiv, iar autorii canalului pretind că acesta este o dovadă a faptului că Maia Sandu s-a întâlnit cu Ilan Șor în 2016 pentru a solicita finanțare pentru partid.

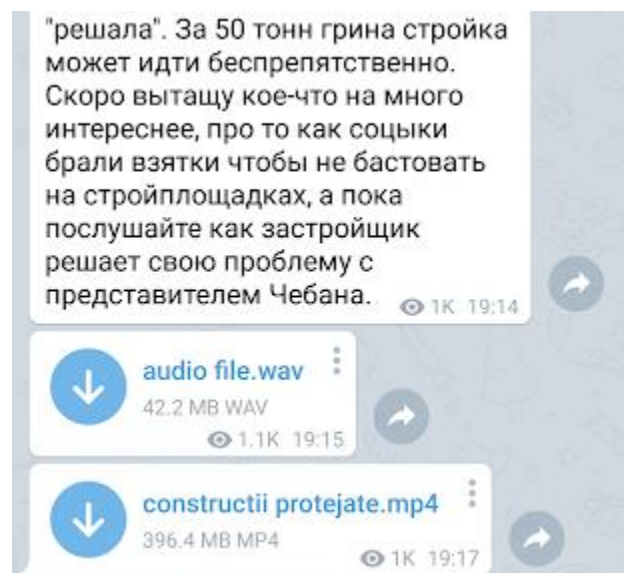
7. Pretinse discuții pe e-mail ale unor membri ai societății civile

La câteva zile, canalul postează foto ale unor discuții pe e-mail între mai mulți reprezentanți ai societății civile referitoare la organizarea protestelor stradale din vara anului 2017 împotriva schimbării sistemului electoral. Autorii canalului acuză reprezentanții societății civile că ar fi făcut jocul Moscovei. Dacă e-mail-urile sunt autentice, se pare că materialele au fost obținute, din nou, prin spargerea contului de e-mail al uneia din persoanele implicate în discuții.

8. Pretinsă discuție telefonică dintre un reprezentant al unei companii de construcții și o persoană afiliată lui Ion Ceban

Pe 20 februarie, autorii canalului postează o înregistrare audio a unei pretinse conversații dintre reprezentantul unei companii de construcții și o persoană care se prezintă ca fiind în contact cu Ion Ceban, vice-președintele Partidului Socialiștilor. Acesta din urmă solicită bani pentru sistarea protestelor în zona în care face lucrări compania de construcții, iar reprezentantul companiei este de acord să plătească.

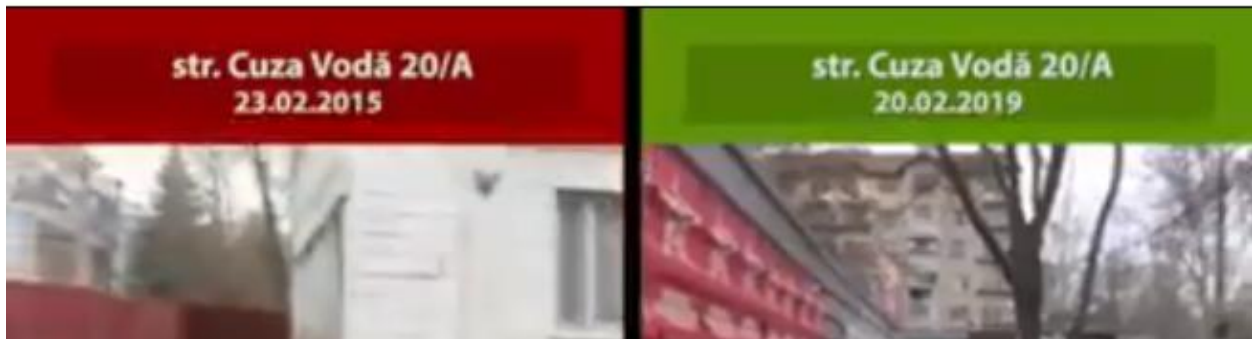
Pe 21 februarie, Dorin Chirtoacă plasează video-ul și reiterează pe pagina sa de Facebook acuzațiile din postarea de pe canalul Telegram **[10]**.

Dorin Chirtoacă

PSRM estorcheaza 50 mii de euro

"20000 de Euro sunt "мелочь" (maruntis), asta nu este serios, nimeni nici nu se apuca pent... See More

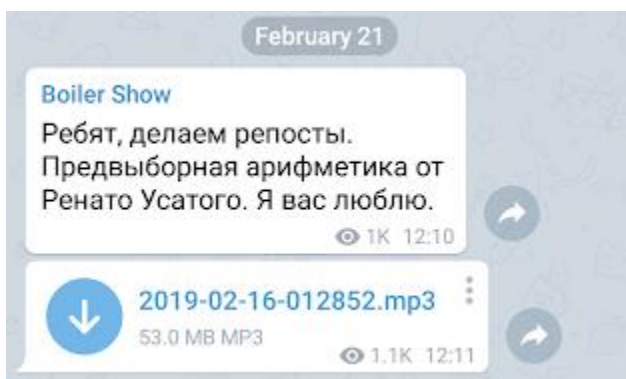

Pe 22 februarie, video-ul este plasat pe pagina de Facebook a lui Fedor Gelich [11], după care este preluat în știrile telegraph.md [12], timpul.md [13] și alte website-uri apropiate Partidului Democrat. Pe 1 martie 2019, Ion Ceban înaintează o cerere prealabilă către Dorin Chirtoacă solicitând de la acesta dezmințiri publice și catalogând acuzațiile ca fiind „mincinoase și denigratoare” și care îi „lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională” [14].

Mass-media nu a încercat să determine autenticitatea acestor înregistrări, înainte de a le difuza. La mai bine de 7 luni de la apariția înregistrărilor pe canalul Telegram, acestea sunt utilizate împotriva lui Ion Ceban și în campania electorală locală pentru funcția de primar al municipiului Chișinău

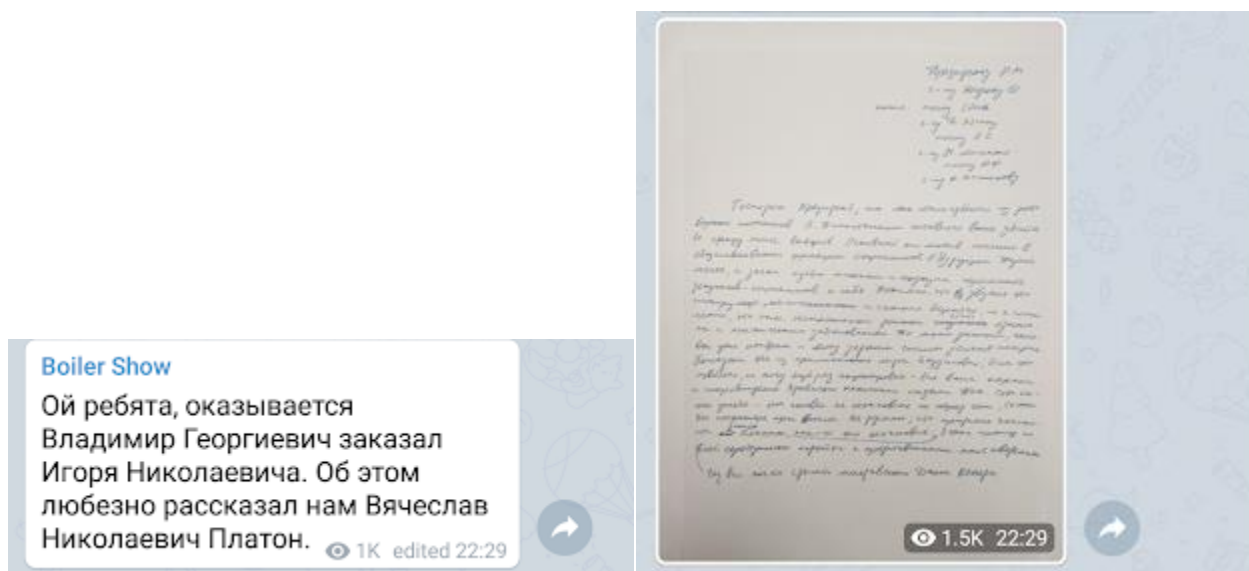
9. Discuție telefonică dintre Renato Usatîi și o persoană din anturajul său

Încă o înregistrare din 21 februarie este o pretinsă discuție dintre Renato Usatîi și o persoană din anturajul său despre rezultatele alegerilor parlamentare din februarie 2019. Autenticitatea discuției a fost confirmată de către Renato Usatîi [15].

10. Scrisoare anonimă: Vlad Plahotniuc: Vlad Plahotniuc a comandat asasinarea lui Igor Dodon
Ultimul material postat de autorii canalului în perioada electorală pentru alegerile parlamentare din 2019 a fost o pretinsă scrisoare, scrisă de mână de Veaceslav Platon, în care se afirmă că Vlad Plahotniuc a comandat asasinarea lui Igor Dodon. Scrisoarea este adresată Președintelui Igor Dodon și afirmă că Vlad Plahotniuc intenționează să-l asasineze imediat după alegeri.

De data aceasta, scrisoarea anonimă, de pe un canal obscur de Telegram, a fost preluată și distribuită pe larg de către mass-media de limbă rusă din Moldova, inclusiv cea afiliată Partidului Socialiștilor. Articole având ca subiect potențiala asasinare a lui Igor Dodon apar pe aif.md [16], vedomosti.md [17], bloknot-moldova.md [18], enews.md [19] și altele. Doar newsmaker.md a încercat să stabilească autenticitatea scrisorii [20].

Se pare că anonimul canal de Telegram Boiler Show a fost creat doar pentru a intoxica spațiul informațional al Republicii Moldova pe perioada campaniei electorale parlamentare din 2019. După încheierea campaniei electorale acesta mai face doar două postări: pe 1 aprilie 2019 și 15 mai 2019. Prima postare afirmă că Vlad Filat a contractat serviciile avocatului lui Veaceslav Platon, iar cea de-a doua detaliază deplasările lui Andrei Năstase și Alexandru Machedon, afirmând că cel din urmă a fost desemnat drept persoană de legătură dintre Andrei Năstase și Moscova. Postarea sugerează că aceștia ar fi fost filai și anexează un video care ar trebui să confirme aceasta. Această ultimă postare de pe canalul Telegram este preluată de telegraph.md [21], timpul.md [22], vocebasarabiei.md [23], canal2.md [24], publika.md [25] și prime.md [26], iar publika md. notează că „grupul Boiler Show de pe Telegram aduce o nouă exclusivitate”. Cu pași

firavi, un canal anonim de Telegram, cu mai puțin de două sute de urmăritori, a ajuns să fie utilizat ca sursă de știri de către portalul celei mai mari televiziuni din Republica Moldova.

Concluzii: etică și gândire critică

Putem trage anumite concluzii cu privire la instrumentalizarea canalului de Telegram Boiler Show:

- marea majoritate a materialelor exprimau opinii critice referitor la oponenții politici ai Partidului Democrat sau la anumite persoane incomode din societatea civilă și mass-media;
- marea majoritate a materialelor aveau intenția să discrediteze sau să compromită persoanele vizate în postări;
- materialele publicate fie au fost obținute prin interceptarea convorbirilor telefonice, filmări cu cameră ascunsă, spargerea de conturi de e-mail și filare, fie au fost fabricate;
- marea majoritate a materialelor, la scurt timp după apariția pe canalul Telegram, au fost preluate și transformate în știri de către mass-media apropiată de Partidul Democrat;
- aproape nicio sursă mass-media care a preluat materialele de pe canal, nu a încercat să verifice autenticitatea acestora.

Canalele anonime Telegram sunt utile pentru protejarea confidențialității avertizorilor de integritate din cadrul instituțiilor publice sau a persoanelor care dezvăluie anumite informații de interes public major. Însă cazul canalului Telegram Boiler Show ne arată și latura întunecată a anonimității online - când scopul acesteia este intoxicarea spațiului informațional cu materiale de o proveniență dubioasă.

Scopul articolului nu a fost să verifice autenticitatea materialelor din postările canalului Telegram Boiler Show. Cel mai probabil, unele dintre ele sunt veridice, unele - complet fabricate. Acest studiu de caz încearcă să ridice semne de întrebare referitor la deontologia jurnalistică în Republica Moldova în ceea ce privește verificarea și publicarea informațiilor ce vin din surse anonime. Cu atât mai important, cu cât asistăm la o creștere relativă a popularității canalelor de Telegram ca sursă de informare pentru persoanele din mass-media.

În acest nou context, al „kompromatului” în era rețelelor sociale, măsurile de protejare a spațiului informațional trebuie să țină cont atât de factori pe partea ofertei de informații (mass-media), cât și de factori pe partea cererii de informații (publicul). Pe de o parte, practica diseminării de către mass-media a unor informații din surse dubioase, poate fi combătută prin fortificarea eticii jurnalistice și penalizării profesionale și blamării publice a acelor jurnaliști care publică informații fără o verificare prealabilă a veridicității acestora. Pe de altă parte, publicului trebuie să i se reamintească constant importanța evaluării critice a surselor de informare.

Acest studiu de caz a fost realizat în cadrul unui proiect finanțat de către The Black Sea Trust for Regional Cooperation – un proiect al The German Marshall Fund. Opiniile exprimate în acest material nu reprezintă neapărat poziția The Black Sea Trust for Regional Cooperation, The German Marshall Fund, sau a partenerilor săi.